

v blízkosti bohatých zemí, ani v epicentru krizí a ekonomického nedostatku, ale zásobovací pomoc umístit za ním proti směru dosavadního ekonomického napětí.

Zásobování nedostatkovými potřebami, zejména potravinami, v místě za epicentrem vytvoří nové silové pole směrem od ohniska krize k bodu zásobování. Tím je toto druhotné silové ekonomické pole v protikladu s prvotním ekonomickým polem, vzniká sekundární pohyb obyvatelstva proti směru původní migrace. Tento pohyb může zbrzdit, až dočasně zastavit prvotní, civilizačně nebezpečnou migrační vlnu a získat čas pro uskutečnění dlouhodobých opatření.

Plukovník Ing. Jaroslav Němec

ROZBOR A PROGNÓZA V SYSTÉMU STRATEGICKÉHO PLÁNOVÁNÍ OZBROJENÝCH SIL USA

V popředí zájmu geopolitiky i geostrategie ve státech střední a východní Evropy stojí v současné době přirozeně především otázky evropské bezpečnosti. Celosvětová strategie obrany USA je vnímána pouze zprostředkovaně. Transatlantické propojení uskutečněné členstvím v NATO ani účast v procesu konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě neumožňuje získat úplný obraz globálního strategického myšlení supervelmoci, jakou je USA.

V období vytváření evropského bezpečnostního systému a strategií obrany jednotlivých států jistě není neúžitečné získat některé informace o metodách a obsahu strategického plánování v USA. Tyto informace umožňují vidět otázky bezpečnosti a obrany z jiného úhlu pohledu, v jiných souvislostech, mohou být bez ohledu na nesrovnatelnost podmínek i zdrojem inspirace.

Základním dokumentem, z něhož vychází strategické plánování obrany, je v USA **analýza a prognóza situace v oblasti bezpečnosti a obrany**. Ministr obrany ji předkládá každoročně Kongresu ve stejném termínu, kdy jej i prezident seznamuje s návrhem státního rozpočtu. Dokument se zpracovává ve dvou verzích - obyčejné a tajné. Přípravuje jej předseda výboru náčelníků štábů za účasti výboru, velitelů spojených a zvláštních velitelství i zpravodajské služby.

V něm je uvedeno:

- srovnání obranných možností a programů ozbrojených sil USA i spojenců s ozbrojenými silami možných protivníků USA a jejich spojenců,

- rozbor směrů vývoje těchto možností a programů za uplynulých 5 let; při předkládání

pětiletého programu obrany je přiložen i rozbor očekávaného průběhu v běžném plánovacím roce a dalších pěti letech (tzv. šestiletý program obrany),

● celkové hodnocení (strategické a regionální), obranné možnosti a programy ozbrojených sil USA, které jsou specifikovány ve státním rozpočtu předkládaného Kongresu (na běžný rok nebo šestiletý program obrany),

● identifikování nedostatků v obranných možnostech ozbrojených sil USA v navrhovaném rozpočtu nebo šestiletém programu obrany.

Rozbor pro rok 1991 hodnotí současné a budoucí možnosti ozbrojených sil USA i jejich spojenců odstrašovat, v případě, že odstrašování selže, ukončit střetnutí za podmínek co nejvýhodnějších pro USA. Dokument zahrnuje kvantitativní a kvalitativní srovnání vlastních i spojeneckých ozbrojených sil s ozbrojenými silami SSSR, jeho možných spojenců za běžný rok, prognózu vývoje poměru sil v příštích pěti letech s přihlédnutím k předpokládanému reálnému vývoji zdrojů (zejména vojenského rozpočtu státu) určených pro obranu.

Základem rozboru je stanovení národních vojenských cílů, které slouží k dosažení náročné cíle nejvyšší úrovně - zachování USA jako svobodného státu, uchování jeho základních institucí a hodnot s využitím odstrašování války.

Na rok 1990 byly stanoveny tyto národní vojenské cíle:

- odstrašovat válku v celé šíři střetů a v případě, že odstrašování selže, ukončit konflikt za podmínek, co nejvýhodnějších pro USA, jeho spojence a spřátelené státy,
- povzbuzovat politické reformy, liberalizaci v SSSR a východní Evropě,
- dosáhnout vzájemně vyrovnaného a účinně ověřitelného snížení jaderných zbraní,
- udržet stálost vztahů ve vojenské koalici (NATO),
- udržet celosvětový vliv a svobodu jednání,
- chránit svobodný obchod a přístup k trhům,
- zastavit tok drog směřující do USA,
- zabránit šíření jaderných, chemických a biologických zbraní,
- zabránit přenosu vojensky významných technologií možným protivníkům.

Od ukončení druhé světové války uskutečňovaly západní demokracie celosvětovou strategii odstrašování. USA zajišťovaly svou globální politickou, ekonomickou a vojenskou přítomnost včetně rozmístění sil přední obrany na válčících. Přitom západní demokracie dosáhly ekonomického blahobytu.

SSSR a jeho dřívější spojenci, politicky i ekonomicky izolovaní za "železnou oponou", zaplatili za období konfrontace obrovskou cenu formou obětování blahobytu svého lidu. Krize, které ohrožovaly samotné základy společnosti, vedly k zásadním politickým, ekonomickým i vojenským změnám.

Tyto změny představují pro USA a jeho spojence příležitosti i výzvy. Perspektivy účinnější kontroly zbrojení spolu s tlakem státního rozpočtu na snížení početního stavu vojsk v zámoří a omezení výdajů může vzbudit dojem, že odhodlání USA slábnou, tím možná může i snížit vzájemnou důvěru mezi spojenci, vyvolat napětí mezi tradičními protivníky. Ekonomická integrace, nově vznikající demokracie a sjednocené Německo znamenají zahájení nových vztahů mezi Západem a Východem.

Trvalá výzva nezvládnutelných střetů ve třetím světě představuje stále větší komplex bezpečnostních úkolů, zejména vzhledem k neúnavně postupujícímu šíření moderních zbraní. Jsou to především balistické rakety, které zahájily novou éru v regionálních střetnutích, zvyšují možnost stupňování a rozsáhlého ničení. Tradiční oblastní nepřátelství doplněná o problémy státního dluhu, terorismu, podvracení a obchod drogami bude vyžadovat trvalou pozornost USA i zdroje pro obranu.

Ve vnitřní politice snahy o snížení deficitu státního rozpočtu, pocity zmenšování sovětské hrozby a zvýšený zájem Kongresu o sdílení nákladů vyúsťují do požadavků ke snížení nákladů na obranu.

Jsou důvody nabádající USA k opatrnosti. Reorganizované ozbrojené síly bývalého SSSR budou velmi silné, nástupce SSSR SNS zůstane v devadesátých letech jediným státem, který bude mít sám schopnost způsobit USA a jeho spojencům rozsáhlé jaderné zničení. Přes trvající problémy není pravděpodobné, že strategické postavení SNS se významně oslabí. Pokračuje modernizace sovětských strategických systémů. USA musí zůstat zdrojem stálosti a pevnosti pro případ, že změny v SNS, státech střední a východní Evropy povedou k nestabilitě.

Dosažení vyváženosti mezi optimismem vyvolaným současnými změnami a opatrností, ku které nabádají nejistoty příštího vývoje, bude vyžadovat seriózní dialog mezi politiky spojeneckých a přátelských států i dřívějších protivníků.

Dynamicky se vyvíjející prostředí, charakterizované snížením pravděpodobnosti střetnutí s SNS má značný vliv na jadernou i konvenční strategii a na stav ozbrojených sil, které by tyto strategie uskutečňovaly.

Jaderná strategie USA musí zůstat **strategií odstrašování**, přičemž je nezbytné udržet rovnováhu. Odstrašující úloha triády (rozmístění jaderných zbraní na pevnině, ve vzduchu a na mořích) je stále v platnosti.

Strategie USA musí i nadále podporovat jadernou strategii na válčišti, která tvoří základ pružné odezvy NATO. V důsledku uzavření smlouvy o jaderných silách středního doletu je NATO nuceno více spoléhat na námořní a letecké síly. Předmětem vážného zájmu je možnost získání jaderných zbraní oblastními mocnostmi, což může změnit celosvětové požadavky na nestrategické jaderné síly USA.

Zmenšení sovětské hrozby, rozpad Varšavské smlouvy a snížení vojenského rozpočtu umožňují vyžadují snížení stavu ozbrojených sil. Americká strategie přední obrany bude dále zahrnovat přítomnost na válčišti i doplňování těchto ozbrojených sil. Přítomnost na válčišti bude založena na trvalém rozmístění menšího počtu ozbrojených sil a častějším pravidelném rozmísťování pozemních, námořních a leteckých sil v jiné době trvání. Spojenci budou muset převzít větší odpovědnost za nepřetržité odstrašování a počáteční období obrany, zatímco USA se soustředí na schopnost jejich posílení a přidání takových specifických schopností, jako je strategické odstrašování (včetně jaderného), strategické mobilní námořní, letecké a pozemní síly pro "vyzařování" síly. Strategie USA bude rovněž připravena rychle vést neočekávané a nahodilé operace k reagování na nepředvídatelné regionální události. Tato strategie se bude v rostoucí míře spoléhat na pomoc spojenců. Ozbrojené síly USA potřebují být mobilní, pružné, odolné, technologicky vyspělé a schopné působit rychle, ale rozdílně ve prospěch ochrany a obrany velkého rozsahu amerických zájmů v rámci celé šíře neočekávaných událostí.

Nejdůležitějším úkolem zůstává udržování účinného strategického jaderného odstrašování, vhodné zajištění obrany území USA a strategické vyzařování síly. Vzhledem k nedávným změnám ve východní Evropě a postupující integraci v Evropském hospodářském společenství bude Evropa i nadále podstatně ovlivňovat politiku USA v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. Důležité je i nadále plnit závazky USA ke svým spojencům, přátelům a zachovat schopnost samostatně odstrašovat ohrožení, bránit zájmy USA kdekoli na světě, jestliže to bude zapotřebí.

Základem strategie odstrašování jsou **strategické jaderné síly USA**. Uzavření jednání o omezení strategických zbraní nemění nic na možnosti zachování odstrašování a stability. Vzhledem ke značné zbytkové schopnosti SNS musí USA udržovat paritu, ponechat si pohotovou, moderní a účinnou jadernou triádu schopnou bránit dosažení ruských cílů. Investice a systém obrany proti balistickým raketám představuje nejnutnější potřebné k obraně proti možnému ruskému raketovému útoku proti USA i možným problémům vyvolávaným šířením moderních raketových systémů v zemích třetího světa. Riziko, že jaderné odstrašování selže, je pokládáno za malé; v současné době se dále snižuje.

Nestrategické jaderné síly jsou nejdůležitějším prvkem vojenské strategie pružné odezvy.

NATO i nadále spoléhá na svou strategii pružné odezvy pro odstrašování ruského napadení a pro obranu proti němu v případě, že odstrašování selže. I v podmínkách konvenční parity budou jaderné síly NATO podporovat odstrašování konvenčního útoku a tvořit základní složku amerického pojetí před použitím jaderných zbraní bývalým Sovětským svazem. Po zničení raket středního doletu USA, v menší míře i SNS musí více spoléhat na letadla s dvojitým určením. Pravděpodobnost, že NATO bude nuceno se uchýlit k použití nestrategických jaderných sil, se s odstraněním nerovnoměrnosti konvenčních sil sníží.

Změny, které proběhly ve střední a východní Evropě, snížily schopnost SNS vést úspěšně dlouhodobé operace proti NATO. Schopnost SNS dosáhnout strategických cílů na válčišti významně poklesla. Pravděpodobnost vzniku celosvětové konvenční války s SNS je malá.

V důsledku snižování ozbrojených sil bude SNS potřebovat stále delší dobu pro přípravu ozbrojených sil dostatečně velkých pro vedení strategických operací na válčišti. To by umožnilo snížit **konvenční ozbrojené síly USA**, je však nutné se pojistit proti možnému zvratu v důsledku pokračující modernizace a zdokonalování schopnosti posilování i zbrojní výroby. Za nepravděpodobného předpokladu, že by vznikla světová konvenční válka, USA by včas reagovaly na pokus SNS obnovit dosavadní nepoměr konvenčních ozbrojených sil, se značně zlepšila možnost ukončit takové střetnutí za podmínek příznivých pro USA.

Krise nezahrnující SNS budou pravděpodobně vyžadovat stále větší pozornost USA. Zahraniční zadlužení, chudoba, křehká demokracie a vnitřní rozpory třetího světa jsou zdroji nestability na celém světě. Ve větší části třetího světa se stává terorismus, podvratná činnost a obchod s drogami významnými faktory nestability a budou pravděpodobně vyžadovat rostoucí pozornost, případně i zdroje USA. USA jsou schopny úspěšně se vypořádat s vojenským ohrožením, ve kterém nebude mít účast SNS. Přitom se však zvyšuje pravděpodobnost ohrožení zájmů USA v důsledku těchto destabilizujících podmínek.

Minulá hodnocení předpokládala, že Varšavská smlouva má v důsledku nepoměru v pozemním vojsku schopnost **doplňovat ozbrojené síly** rychleji a zabezpečit větší nárůst vojenské síly za určitou dobu než NATO. I v současné době je mnoho sovětských divízi na západním válčišti udržováno ve stavu bojové pohotovosti, ale značné procento vojáků základní služby tvoří čerství branci. V rámci snižování ozbrojených sil bude mnoho divízi rozpuštěno, zbývající svazky budou reorganizovány tak, že se sníží úderná síla jejich tankových jednotek. Personál i výzbroj těchto jednotek jsou však používány pro restrukturalizaci a modernizaci zbývajících jednotek. Uskutečňovaná opatření však celkově sníží schopnost doplňování vojsk. Po snížení stavu ozbrojených sil budou zbývající motostřelecké divize vhodné k vedení obranných operací, sníží se však jejich schopnost vést velké útočné operace a protiútoky tradičním sovětským způsobem.

Schopnosti NATO se poměrně zlepší využitím možnosti modernizovat ozbrojené síly, které smlouva připouští.

Současné zásoby USA, válečné rezervy rozmístěné na válčišti a druhotné rezervy určené pro střední Evropu se zlepšují. Schopnost USA je přiměřená pro oblastní střetnutí bez účasti SNS. Nebytí alternativních výrobních zařízení, neschopnost přejít rychle na válečnou výrobu dosažením potřebného zvýšení množství výrobků a vzrůstající spoléhání se na dodávky ze zámoří představuje v podmínkách světové války mírné riziko.

Za podmínek snižování konvenčních ozbrojených sil, následného snižování poptávky po obranných investicích bude **vzrůstat význam udržení dostatečné připravenosti průmyslové základny, udržení životně důležité výzkumné a vývojové základny.**

USA jsou na samém pokraji svých schopností plnit nynější závazky. Zlepšení situace lze dosáhnout programovaným rozmístěním zásob na válčišti a leteckou přepravou, ale přepravní kapacita lodní dopravy poklesne. V současné době strategická přeprava nemůže splnit včas **požadavky kladené na pohyb.** V důsledku toho strategická přeprava zakládá riziko možného nedostatku sil.

Při oblastním střetnutí bude možné podporovat pohyb sil rychlé reakce v celosvětovém

měřítka téměř pro všechny kombinace času, vzdálenosti a sil. Může se však projevit nedostatek pohyblivosti v případě krátké varovací doby, nezbytnosti rychle zasadit převahu ozbrojených sil nebo v případě vzniku více neočekávaných situací současně. Hlavním rizikem budoucího období je kombinace menšího počtu vojenských základen, menšího počtu ozbrojených sil rozmístěných na válčišti, menší kapacity loďní dopravy a stárnutí leteckého parku.

Většina vojenských cílů USA a SNS je podporována současnými i projektovanými kosmickými schopnostmi. Oba státy spoléhají na využití **kosmických systémů** pro specifikované úkoly. USA si udržují určitou převahu v technologiích a schopnostech orbitálních systémů pro činnost v míru i za války. Schopnost SNS vést válku zůstane významná v důsledku synergeticky působící kombinace, schopností protidružicového boje a schopností nahrazovat kosmické systémy. Vzhledem k tomu, že válka mezi USA a SNS je stále méně pravděpodobná, je riziko pro kosmické systémy USA menší.

Dramaticky změněné prostředí bezpečnosti je charakterizováno zmenšením hrozby, snížením zdrojů pro obranu a stále složitějším světem. Tyto skutečnosti vyžadují změnit bezpečnostní politiku, strategii, rozmístění ozbrojených sil a schopnosti USA. Cílem je sladit potřebné cíle a úkoly s možnostmi jinak rozmístěných a reorganizovaných ozbrojených sil, aniž by byla znemožněna schopnost reagovat na nová nebo obnovená ohrožení.

Literatura: 1990 Joint Military Net Assessment, Joint Chiefs of Staff.